

BARVENÍ MODELU

Ještě než se budeme zabývat vybarvování modelu detailně, věnovat bych pár slov vybavení, které používám. Stříkání jsem začal používat již jako teenager, takže nechápu, proč se seriózní modeláři této metodě brání, přestože je mnohem snadnější než natírání štětcem, jakmile se naučíte základní techniky. Během let jsem si pořídil lepší výbavu, než byla moje původní stříkací pistole Binks a kompresor Sears ze šedesátých let minulého století, leč to bylo hlavně kvůli tomu, že jsem se v osmdesátých letech věnoval tvorbě technických obrázků, a k tomu jsem potřeboval preciznější výbavu. Nyní mám německý kompresor Art International se vzduchojemem, regulátorem tlaku a odkalovačem. To byla hlavní investice, neboť jsem ho koupil před dvaceti lety v místním obchodě pro výtvarníky ve výprodeji za 350 dolarů. Co se týče stříkací pistole, používám pro 99 % své práce Badger 100G s jemnou tryskou. Zdá se, že většina modelářů dává přednost stříkacím pistolím s boční nebo spodní nádobkou,

kteří já absolutně nenávidím, protože jejich čištění je pro zlost. Dávám přednost jednoduché pistolí s horním plněním, protože se během výměny barev velmi snadno čistí vatovými tyčinkami (do uší nebo pro kosmetické účely) namočenými do čističe pro domácnosti Windex. Malou nevýhodu představuje menší obsah nádobky, takže během stříkání průměrného rozsahu ji musím dvakrát doplňovat.

Vlastním také stříkací pistoli Iwata C-B téže konfigurace jako Badger, která je ale strojírensky propracovanější a má stavěcí šroubek, jenž omezuje, jak daleko se dá spoušť stisknout, a tím se omezuje mohutnost vystřikovaného paprsku. Co se týče nákladů, nahradil jsem svůj deset let starý Badger za nový v ceně 60 dolarů, kdežto Iwata stála 350 dolarů, když jsem si ji před 20 lety kvůli tvorbě obrázků kupoval. Pistole Iwata přijde velice vhod, když dělám velmi jemné skvrny jako u kamufláže tohoto modelu, používám ji jenom občas, neboť spíše tíhnu k americkým vozidlům, která jsou jednodušeji zbarvená. Avšak lidem, kteří se chtějí zabývat velmi složitými, ručně vytvářenými kamuflážemi, mohu jenom doporučit tak vyspě-

lou stříkací pistoli, jako je právě Iwata. Pistole Badger v dobrém stavu pak bude stačit na většinu práce, včetně značné části jemného stříkání, dokud bude mít tryska a jehla správný tvar a budete pistoli držet v čistotě.

Ke stříkání používám výhradně akrylové barvy s výjimkou závěrečné matné vrstvy, pro kterou používám matný lak „Dullcote“ firmy Testor, když ho aplikuji přes patinu provedenou směsí akrylových a olejových vrstev. Akrylové barvy používám z několika důvodů. Jsou mnohem méně jedovaté než emaily a jejich rozpouštědla a snadněji promíjejí chyby, když je člověk udělá, neboť nedá takovou námahu je z modelu setřít. Přednostně používám akrylové barvy značky Tamiya, protože jsem zjistil, že se vyznačují vysokou kvalitou danou dobrým krycím efektem a soudržností. Ostatní akrylové barvy na trhu v oblibě nemám, chovají se trošku podobně jako akrylová malba na zdi, protože mají sklon vytvářet při zasychání tenký „škraloup“, což vede k nadměrnému ucpávání mé stříkací pistole. Naopak akrylové barvy Tamiya nejsou vhodné k nanášení štětcem a v těchto případech natírám akrylovými

Mým pracovním koněm je dvoučinná stříkací pistole Badger 100G s horním plněním, vnitřním směřováním a jemnou tryskou.

barvami Vallejo, Vallejo Game a Andrea.

Co se týče stylu barvení, mají modeláři tendenci spadat do jedné ze dvou kategorií – patří buď k umělcům, nebo k inženýrům. Inženýři trvají na tom, aby každá barva odpovídala původnímu továrnímu odstínu, kdežto umělci používají barevné standardy jenom jako základ pro pokus dát modelu takový vzhled, aby vyhlížel jako miniatura skutečného vozidla. Já patřím mezi „umělce“, neboť jsem zjistil, že když barvy přesně odpovídají, výsledkem je model, který se jeví jako příliš tmavý. Proto začínám s barvou, která má blízko k původní barvě skutečného vozidla, a poté ji zesvětluji ve snaze dosáhnout odstínu, který odpovídá zmenšení (*měřítkový efekt, pozn. překl.*). Další věc, na kterou musíte myslet, než se dáte do vybarvování, je efekt daný kterýmkoli z aplikovaných filtrů (*wash*). Pokouším se to v předstihu kompenzovat tím, že používám o něco světlejší barvu, pokud hodlám nanést nějaký tmavší filtr.

Na tomto modelu jsem u interiéru dal přednost barvě Tamiya XF-22 „RLM Grey“ před XF-63 „German Grey“, a to nejen kvůli efektu měřítka, ale také kvůli kompenzaci filtru sépiové barvy, který jsem plánoval položit přes podklad. Ke znázornění odřenin a škrábanců, které se mohly vyskytovat na motorovém krytu, jenž trpěl nešetrným zacházením, jsem použil „solnou masku“. Jakmile podkladová šedá barva zaschla, poprášil jsem povrch krytu vodou pomocí stříkácí pistole a poté jej posypal směsí běžné a hrubozrnné mořské soli. Jakmile se voda odpařila, přestříkal jsem

kryt svou směsí tmavě žluté barvy, a když i tato barva uschla, sůl jsem odmetl. Tato metoda zanechává krásně otlučený nátěr, jehož se dá docílit štětcem jenom velmi těžko.

Spodní část korby jsem nastříkal odstínem Tamiya XF-72 „JSDFBrown“ v roli základní barvy špíny. Mým záměrem bylo ukázat vozidlo pohybující se mokřím hlinitým terénem, takže barva hlíny pokrývá vše včetně styčných ploch kol a pásů. Poté jsem hořešek nastříkal zesvětlenou tmavě žlutou, kterou jsem získal smícháním zhruba stejných dílů XF-60 „Dark Yellow“ a bílé. Abych znázornil přirozený efekt opotřebení a dešťových splachů po nástavbě, použil jsem svou pistoli Iwata k nanesení šmouhatého vzorování na svislé plochy, a méně pravidelného vzoru na ostatní plochy. Pro tuto práci jsem pistoli nastavil do velmi jemného režimu a kompresor na nízké otáčky. Použil jsem dva odstíny, světlejší a tmavší verzi tmavě žluté, kterou jsem nanal předtím. Na spodní plochy jsem přes původní hnědou nepravidelně nastříkal barvu Tamiya XF-57 „Buff“ a poté jsem ji na více vystavených plochách zesvětlil pomocí barvy „Buff“, do níž jsem přidal pořádnou dávku bílé, abych znázornil uschlou špínu.

Jakmile byly podkladové barvy nanesené, přistoupil jsem k aplikaci kamuflážních barev. Kvůli měřítkovému efektu jsem použil barvu Tamiya XF-73 „Dark Green“ a namíchal jsem si vlastní odstín tmavě hnědé. Tyto barvy jsem nanášel pistolí Iwata při nízkém tlaku a jako základní vodítko pro kamuflážní vzorec jsem použil fotografii ze Spielbergerovy knihy (viz str. 125). Potom jsem spojil

špínou pokryté části spodku s čistšími horními plochami pomocí lehkého nástřiku barvou „Buff“ a v místech styku jejím světlejším odstínem, abych vyvolal dojem prachu a zaschlé zeminy. Jakmile jsem toto základní stříkání skončil, dal jsem se škrábanců a odřenin. To je dnes mezi „extrémními“ modeláři móda, které obzvláště podléhají němečtí kolegové. Myslím si, že se to často přehání, ale pokud se odřenin a škrábance provedou v rozumné míře, jedná se o užitečný efekt. Štětečkem a rozředěnou tmavě šedou barvou jsem v interiéru znázornil několik odřenin, avšak na exteriér používám hlavně tmavě hnědou akvarelovou pastelkou značky Derwent ořezanou do ostrého hrotu (*tyto pastelky se dají rozmývat vodou a značka Derwent je též k dostání v Česku, např. v internetovém obchodě <http://art-shop.cz>, pozn. překl.*). Jakmile jsem s tímto nanášením detailů skončil, aplikoval jsem na horní povrchy povlak sestávající z jednoho dílu ředidla Tamiya a jednoho dílu průhledného laku přibarveného troškou žlutohnědé barvy („Buff“). Záměrem bylo opatřit povrch hladší vrstvou, aby se na ni dal aplikovat patinovací filtr, ale také aby se ztlumil kontrast mezi kamuflážními barvami a odřeninami – jako by byl povrch zaprášen.

Když akrylové barvy zaschly, použil jsem filtr sestávající z lakového benzínu a olejové barvy Holbeinova sépiová. Na spodní, špinavější části šasi jsem použil méně rozředěný filtr a na horní, tmavě žlutě nastříkané části více rozředěný filtr. Na svislé plochy jsem nanášel filtr ve vertikálních šmouhách, abych znázornil působení stékajícího deště, kdežto na

První etapa stříkání spočívala v nanesení tmavě žluté na horní plochy a vhodné tmavě zemité barvy na spodek.

Druhá etapa barvení začala procesem patinování – vytvářením šmouh světlejšími a tmavšími odstíny tmavě žluté a přidáním barevné hloubky na zašpiněných částech dalšími tóny barvy „zaschlé“ zeminy.

Dvě kamuflážní barvy byly přidány v další etapě pomocí stříkací pistole Iwata za nízkého tlaku a poté byly horní a dolní barvy spojeny lehkým přestříkáním „prášícími“ barvami (s tak seřízenou pistolí, aby na model dopadala polosuchá barva, pozn. překl.).

Konečné barevné schéma bylo doplněno o odřeny i o povlak, který napodobil prach a také ztlumil kontrast kamuflážních barev.

Pohled zblízka ukazuje drobné otlučeniny provedené pastelkou.

Nanesení silně rozředěné barvy neboli filtru, odřeny a zvýraznění či zesvětlení povrchu slouží ke zdůraznění takových detailů jako zde na pancéřové ochraně brzdovratného zařízení.

NAHŮŘE Dokončený model předtím, než byla dopředu na pravou stranu přidána zeleň.

VLEVO Dokončený model z pravého tříčtvrtečního pohledu a se zelení na místě. Zeleň podstatně zvyšuje zajímavost modelu, protože jej obohacuje o povrch s jiným charakterem a jinou barvou. Použití merlík osinatý s přidávanými listy je jeden z nejjednodušších a neefektivnějších způsobů, jak v tomto měřítku zeleň znázornit. Ačkoli se dají alternativně použít fotolepty, pro tak velký objem by to bylo příliš drahé a také by chyběl přírodní, „nahodilý“ charakter skutečného rostlinného materiálu.

Tříčtvrteční pohled zezadu zprava na dokončený model. Samohybné dělostřelectvo patří k neatraktivnějším typům v modelovém světě obrněných vozidel, neboť otevřený bojový prostor skýtá spoustu příležitostí, jak uplatnit detaily i barevné variace. To ale vyžaduje trochu více péče při dokončovacích pracích, obzvláště při plánování postupu, kdy a jak budou všechny oddělené komponenty nabarveny.

Tříčtvrteční pohled zezadu na levý bok dokončeného modelu opět podtrhuje atraktivitu, kterou ještě zvyšuje přidaná zeleň, neboť narušuje monotónnost rovných desek bojového prostoru a také zvyšuje barevnost modelu. Stejně tak i použití dvou odstínů pro listí narušuje jedlnotost zeleně a dodává jí rozmanitější vzhled.

Pohled do levé části bojového prostoru. Muniční přepravky ze sady AFV Club jsou úmyslně volně pohozené na podlaze, jednak aby přidaly interiéru na zajímavosti, jednak aby napovídaly, že vozidlo bylo opuštěno ve spěchu. Model jako tento nabízí značné možnosti co se týče pestrosti interiéru, což je dáno použitím rozličných prvků rozdílných barev a dokončení.

Pohled do pravé části bojového prostoru. Muniční schránky z produkce firmy Blast tvoří hlavní vylepšení původní stavebnice, zde jsou doplněné nepromokavou plachtou z olověné fólie. Dělostřelecké kusy se dají udělat zajímavějšími, když se obklopí veškerým příslušenstvím, které se pojí s municí. Zde jsou dřevěné přepravky pro střely, nechybí ani přepravní kontejnery pro kartuše se střílivinou, a dokonce ani bedničky se zapalovači. Toto poskytuje ještě více možností pro barevnou pestrost, přestože některé prvky jako laťové přepravky jsou ponechány v přírodní barvě dřeva.

Dvoubarevné vybavení interiéru v odstínech „Panzer Grey“ a „Dark Yellow“ oživuje celkové barevné schéma modelu.

Kamuflážní zeleň na modelu Hotchkiss byla udělána z merlíku osinatého, který je vidět v krabici vpravo, a listoví firmy Noch ve dvou barevných odstínech, které jsem fixoval pomocí spreje s fotolepidlem firmy 3M a pro lepší přilnavost ještě přestříkal lakem na vlasy.

spodní plochy jsem filtr nanášel jednodušeji. Poté, co jsem nechal filtr několik dní schnout, jsem se k povrchu vrátil a přidal nějaké zvýraznění kontur (*highlighting*). Použil jsem k tomu techniku suchého štětce a začal jsem s emailovou barvou v blízkosti místa, které mělo být zvýrazněno. Pak jsem je zesvětlil olejovou barvou titanová běloba, aby vše lépe splývalo.

Takže na plochách interiéru jsem začal s emailem Humbrol „Dark Grey“, zatímco na tmavě žluté povrchy jsem použil béžový odstín. Jakmile i toto zaschlo, přestříkal jsem model matným lakem „Dullcote“ firmy Testor, aby se povrch neleskl. Když lak uschl, přidal jsem několik konečných efektů, mezi něž patřilo i potření pásů práškovým grafitem, abych napodobil jejich opotřebení.

Německé tanky v Normandii bývaly obvykle ověšené kamuflážní zelení, aby se chránily před spojeneckými stíhacími bombardéry. Abych to okopíroval na své samohybné houfnici, pořídil jsem si sušený merlík osinatý, který se dá získat v obchodech pro železniční modeláře, jako je v USA Scenic Express, pod značkou „Super-trees“. Poté, co jsem odřízl vhodné větvičky, nastříkal jsem jejich vršky fotolepidlem firmy 3M a následně ponořil do hromádky listů smíchané z lipových listů (08020 *mittelgrün*) a březových listů (08010 *hellgrün*) firmy Noch. Aby listoví na větvičkách lépe drželo, postříkal jsem je potom lakem na vlasy. Pak jsem zeleň upevnil k modelu pomocí trošky kontaktního lepidla „Goo“ firmy Walther, abych zajistil, že od modelu neodpadne. (*O modelářském použi-*

tí merlíku osinatého se zajímavě píše na <http://zababov.cz/index.php?id=920&L=3>, pozn. překl.)

SCÉNICKÁ PODLOŽKA

Svoje modely vždy umísťuji na malé scénické podložky, které mají dvojitou úlohu, neboť slouží jak k zařazení vozidla do geografického kontextu, tak k ochraně modelu před poškozením. Obvykle používám jako základ levný fotorámeček s kusem plexiskla nahore. Plexisklu dávám přednost, protože oproti dřevu nebo jiným materiálům je u něho malá pravděpodobnost, že se po čase zkroutí. U tohoto modelu jsem se rozhodl zobrazit vozidlo, které bylo opuštěno, když jelo po polní cestě. Na jedné straně je nízká kamenná zídka, vyrobená z části tarasu, který technologií vypěněného resinu produkuje firma Ultimate Scenery. Objevil jsem ho v místním obchodě pro železniční modeláře. Nakloněný terén za zídkou jsem vytvořil slepením plastových destiček o síle 0,7 mm do trojúhelníkového tvaru a vlastní terén pod vozidlem z epoxidového tmelu „Apoxie“ (*spíše než o tmel se jedná o dvousložkovou modelovací hmotu pro výtvarníky, pozn. překl.*). Plochu, na níž dosednou tankové pásy, jsem nechal poměrně volnou a zamaskoval ji páskou, poté jsem si rozmíchal dávku tmelu o velikosti golfového míčku a rozetřel po plexiskle. Uprostřed cesty jsem udělal zřetelný hřbet, který po čase vytvoří provoz kolových vozidel. Jakmile jsem nahrubo pokryl plexisklo a odstranil pásku, znovu jsem se vrátil ke tmelu a prsty namočený-

mi do čistého lihu jsem jej začal poněkud uhlazovat a odstraňovat zřetelné otisky prstů a jiné nepravidelnosti. Aby měl terén přírodnější vzhled, vtiskl jsem do tmelu několik malých kamenů z místního obchodu pro železniční modeláře, a poté jsem přistoupil ke tvarování. Tento proces jsem začal drsnou plastovou houbičkou, která je k dostání v obchodech pro kutily a používá se ke stírání barvy. Vytváří správnou drsnou strukturu a potom jsem na některé drobné efekty použil tvrdý tupovací štětec. Když tmel přes noc vytvrdl a provedl jsem nezbytné začišťení, mohl jsem se dát do stříkání. Barva zeminy byla tatáž jako na modelu, takže jsem začal s XF-72 „Brown“. Jakmile to bylo hotové a nátěr uschl, uplatnil jsem zase stejné filtry a metodu suchého štětce jako na modelu, abych zdůraznil strukturu terénu. Pak byla na řadě zeleň. V tomto případě jsem na zatravněné plochy v popředí použil malé kousky materiálu „Wildgras Waldboden 1576“ firmy Heki a na zeleň nad zídkou produkt „Birch Tree Horsetail“ firmy Silflor. K upevnění mi posloužilo kontaktní lepidlo „Goo“ firmy Walther.

FIGURKA

Ověřil jsem si, že dobře nabarvená figurka značně pozvedne vzhled modelu tanku, neboť poskytuje představu o měřítku. A zadruhé, ačkoli to ocení jen málokdo, figurka dokládá, že modelář umí zacházet s barvami, protože při dnešním stylu extrémního patinování může náhodný divák získat dojem, že model je lajdácky nabarvený. Pro tento model jsem